

**ГЛАВНА СЛУЖБА
ЗА РЕВИЗИЈУ ЈАВНОГ СЕКТОРА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**

78000 Бања Лука, Бана Милосављевића 8
Република Српска, БиХ
Тел: +387 (0) 51 / 211 286
Факс: +387 (0) 51 / 211 312
e-mail: revizija@gsr-rs.org

**Коначан извјештај о обављеној ревизији
Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске
за период 01.01.2003-31.12.2003 године**

Број: РВ036-04

Бања Лука, 30.12.2004

Садржај

Мишљење независног ревизора.....	2
1. Увод	6
1.1. Активности и законска регулатива.....	6
1.2. Рачуноводствене политике.....	7
2. Предмет, циљ и обим ревизије.....	9
3. Налази.....	10
3.1. Финансијски план Фонда ПИО, репрограм обавеза за доприносе за ПИО, и односи са Буџетом РС.....	10
3.2. Биланс стања.....	11
3.3. Биланс успјеха.....	15
3.4. Набавке робе, услуга и уступање радова.....	16
3.5. Накнадни догађаји.....	17
4. Закључци.....	17
4.1. Финансијски план Фонда ПИО, репрограм обавеза за доприносе за ПИО, и односи са Буџетом РС.....	17
4.2. Биланс стања.....	18
4.3. Биланс успјеха.....	22
4.4. Набавке робе, услуга и уступање радова.....	24
4.5. Накнадни догађаји.....	24
5. Препоруке.....	25
5.1. Финансијски план Фонда ПИО, репрограм обавеза за доприносе за ПИО, и односи са Буџетом РС.....	25
5.2. Биланс стања.....	25
5.3. Биланс успјеха.....	28
5.4. Набавке робе, услуга и уступање радова.....	29
5.6. Генералне препоруке.....	29

Мишљење независног ревизора

Народна скупштина Републике Српске
- Одбор за привреду и финансије

Извршили смо ревизију биланса стања Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске (у даљем тексту Фонд ПИО РС), на дан 31.12.2003 године и одговарајућих биланса успјеха и биланса новчаних токова за пословну годину која завршава на тај дан. За наведене рачуноводствене извјештаје одговорни су органи управљања и руковођења Фонда ПИО, а наша одговорност је изражено мишљење на основу извршене ревизије.

Ревизију смо извршили у складу са Стандардима ревизије Републике Српске за јавне институције (ИНТОСАИ) и Стандардима ревизије Републике Српске. Наведени стандарди налажу да ревизију планирамо и извршимо на начин који омогућава да се у разумној мјери увјеримо да рачуноводствени извјештаји не садрже материјално значајне погрешне исказе. Ревизија укључује испитивање доказа на бази провјере узорака који поткрепљују износе и објелодањивања у рачуноводственим извјештајима. Ревизија такође укључује оцјену примјењених рачуноводствених начела и значајних процјена извршених од стране руководства, ревизију усклађености значајних активности Фонда ПИО са законима и актима којима су те активности регулисане, као и ефикасност менаџмента у остваривању значајних активности. Сматрамо да ревизија коју смо извршили обезбјеђује разумну основу за наше мишљење.

Као што је наведено под тачкама 3.1. и 4.1. Извјештаја, Фонд ПИО је неовлаштено (супротно одредбама важеће регулативе) планирао укупан износ прихода за 2003 годину од КМ 349,443,000., који није обезбјеђивао исплату пензија у складу са величином утврђеног права на пензију, из важећег Закона о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске (у даљем тексту Закон о ПИО).

Фонд ПИО је неовлаштено (супротно одредбама важеће регулативе) планирао трошкове пензија за 2003 годину у износу од КМ 316,284,837, који нису обезбјеђивали остваривање права пензионера дефинисаних члановима 3. 5. и 20. Закона о ПИО, планирајући на тај начин финансирање само 72,48% вриједности законом утврђеног права на пензије.

Као што је наведено у горе поменутих члановима, Фонд ПИО није обезбједио комуникације са Владом (надлежним министарствима) у поступку доношења плана Фонда ПИО за 2003 годину, које би резултирале усаглашавањем недостајућих средстава за финансирање трошкова пензија у складу са правима на исте, и у складу са.

члановима 18. и 19. Закона о Буџету РС, и које би обезбједиле додатна средства у Буџету РС у складу са чланом 9. Закона о буџету РС, за средства репрограмираних обавеза за доприносе за ПИО по одлуци Владе РС, која су репрограмирана у износу од 157,776,919.

Као што је наведено под тачкама 3.2.2., 3.2.5., и 4.2.2. Извјештаја, Фонд ПИО није усагласио исказана краткорочна потраживања са односним буџетским институцијама у износу од КМ 90,965,514., те се не може потврдити реалност исказаних потраживања, прихода и резултата објављених у финансијским извјештајима Фонда ПИО.

Као што је наведено у тачки 4.2.3. Извјештаја, Фонд ПИО није дефинисао рачуноводствене политике за евидентирање и исказивање реалне вриједности сталних средстава, у оквиру којих се најзначајнији износ нето вриједности сталних средстава од КМ 28,653,156., односи на вриједност непокретности. Поред горње чињенице, значајна имовина од непокретности Фонда ПИО (пословни објекти, станови, домови пензионера и клубови пензионера), није евидентирана нити исказана у пословним књигама Фонда ПИО, а нису обезбјеђени ни ваљани докази о власништву Фонда ПИО над значајном нето вриједности непокретности непокретне имовине.

Према тачкама 3.2.2., 3.2.5. и 4.2.5., Извјештаја ревизора, Фонд ПИО није, уз сагласност Владе РС, дефинисао рачуноводствене политике за евидентирање обавеза по основу мање исплаћених пензија у односу на право на исте које проистиче из Закона о ПИО, исказане у износу од КМ 470,817,495., па се не може рећи да су сегменти трошкова, обавеза, прихода, потраживања и резултата пословања, реално исказани у финансијским извјештајима Фонда ПИО.

Као што је наведено под тачкама 3.2.4. и 4.2.4. Извјештаја ревизора, супротно документацији која је била на снази и препорукама ревизора, Фонд ПИО је потписао анекс уговора о закупу са СО Требиње, значајно повећавајући мјесечни износ закупа уз могућност ретроактивне примјене исте клаузуле, те је Фонд ПИО изложио обавези плаћања већих трошкова закупа за пословне просторије Филијале Требиње од раније уговорених. Истовремено, Фонд ПИО није обезбједио исте уговорне услове за пословни простор дома пензионера у Требињу, који СО Требиње користи бесплатно.

Према тачки 3.4. Извјештаја, Фонд ПИО није обезбједио враћање више плаћених средстава од Предузећа Дигит, која се односе на два пута плаћене неизвршене услуге израде апликативног софтвера за обраду пензија најмање у износу од КМ 129,998., као ни износа од КМ 25,000., више плаћен према дозначеним фактурама у односу на калкулацију из уговора за исти софтвер.

Као што је наведено под тачкама 4.2.4., 4.2.6. и 5.6. Фонд ПИО није усвојио рачуноводствене политике за евидентирање и исказивање хартија од вриједности по реалној, фер вриједности, него су исте исказане по вриједности 10 % државног капитала из почетних биланса стања на дан 01.07.1998 године, у укупном износу од КМ 822,357,530.

Због горе наведеног, као и због чињенице да Фонд ПИО није вршио накнадну оцјену активности представника Фонда ПИО у органима приватизованих предузећа, не може се рећи, колики евентуални губици, имовине стечене у поступку приватизације државног капитала, су резултат гласања поменутих представника супротно интересима Фонда ПИО.

Везано за претходне наводе, а према тачки 3.5. Извјештаја ревизора, пред Основним судом у Приједору, води се спор по тужби физичких лица, акционара Предузећа Тргопродаја АД Приједор, за солидарно намиривање штете нанијете тужитељу у износу од КМ 745,000., по основу очекиваних дивиденди и по основу смањења вриједности акција, до којег је дошло солидарним гласањем представника 10% капитала Фонда ПИО у Скупштини акционара поменутог Предузећа.

Према тачки 3.5. Извјештаја ревизора, Фонд ПИО је наставио са закључивањем појединачних уговора за набавку услуга дистрибуције пензија, под различитим условима, без примјене Закона о поступку набавке робе, услуга и уступању радова, а да претходно није обезбједио доказе да су поменути уговори повољнији у погледу цијена и ефикасности обављених услуга.

Не поштујући клаузуле из раније потписаних уговора са дистрибутерима пензија, Фонд ПИО се изложио ризику нових трошкова евентуалних судских спорова, као што је судски спор у којем Поштанска штедионица из Бања Луке, потражује од Фонда ПИО износ од КМ 2,142,716., због једностраног раскида уговора за дистрибуцију пензија.

Као што је наведено под тачком 4.2.2. и 4.2.3. Извјештаја ревизора, Фонд ПИО није обезбједио услове за технички пријем пословно стамбене зграде у погледу исправности лифтова, нити је обезбједио враћање више уплаћених средстава од извођача радова на истој згради, од КМ 300,789. (према тужби Фонда ПИО).

Истовремено, а према тачки 3.5. Извјештаја, пред Основним судом у Бијељини, води се ванпарнични поступак, ради утврђивања новчане накнаде за експроприсано грађевинско земљиште у Бијељини, на којем је грађена пословно стамбена зграда Фонда ПИО, за који се процјењују одливи финансијских средстава Фонда ПИО од КМ 200,000.

Како је наведено у тачки 4.2.3. Извјештаја, Фонд ПИО није обезбједио учешће грађевинских експерата у доказивању штетности потписаног уговора о суфинансирању градње пословног простора на Палама са Електродистрибуцијом Пале, чиме се, као тужена страна у спору, изложио новим губицима од више од КМ 1,000,000.

Везано за горе поменути пословни објекат на Палама, Рјешењем Основног суда у Бијељини, Фонду ПИО је 26.12.2003 године, скинут са рачуна износ од КМ 341,582., на име главнице, затезне камате и трошкова спора у корист предузећа Енерго-теам, као тужиоца у спору, за неизвршавање обавеза из уговора о грађењу пословног објекта на Палама.

Због значаја чињеница наведених у претходним пасусима, рачуноводствени извјештаји Фонда ПИО не дају истинит и објективан приказ финансијског стања Фонда ПИО на дан 31.12.2003 године, резултата његовог пословања и новчаних токова за годину која се завршава на тај дан, у складу са Упутством о изради годишњег обрачуна буџета и фондова за 2003 годину (Сл.гл. број 01/04) и Правилником о рачуноводственим политикама за кориснике буџета Републике Српске (Сл.гл. број. 109/03).

Као што је наведено у претходним пасусима, значајне активности Фонда ПИО, нису биле у складу са Законом о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске (Сл.гл. број 32/00,40/00,37/01,32/02,47/02 и 08/03) и Законом о буџету Републике Српске (Сл.гл. број 04/00), нити су обављане ефикасно, те због тога нису ослобођене од материјалних грешака.

Бања Лука, 30.12.2004 године

Главни ревизор

/Бошко Чеко/

Увод

1.1. Активности и законска регулатива

Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске (у даљем тексту Фонд ПИО РС), основан је као правно лице у складу са Законом о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске и Одлуком Народне скупштине Републике Српске број 02-1464/93 од 30.12.1993 године, као Јавни фонд за пензијско и инвалидско осигурање РС.

На основу Обавјештења Републичког завода за статистику о разврставању јединица разврставања по дјелатностима број 8545, од 28.12.2001 године, Фонд за пензијско и инвалидско осигурање, са матичним бројем 1834134, је разврстан према Одлуци о класификацији дјелатности у подгрупу Обавезно социјално осигурање.

Према статуту Фонда ПИО, Фонд образује јединствену Стручну службу Фонда у циљу обављања управних, административних, финансијских, техничких и других послова које произилазе из функције Фонда у обављању послова спровођења пензијског и инвалидског осигурања..

Фонд ПИО је основан за територију Републике Српске, а сједиште Фонда ПИО је у Бијељини.

Фонд је функционално и регионално организован у Централну службу Фонда ПИО и филијале са сједиштем у Бања Луци, Бијељини, Добоју, Приједору, С.Сарајеву и Требињу.

Основне активности Фонда ПИО, дефинисане су Законом и актима Фонда и обухватају следеће активности:

утврђивање својства осигураника у пензијском и инвалидском осигурању за лица која су законом осигурана;

рјешавање у првом и другом степену о правима из пензијског и инвалидског осигурања у складу са законом и међународним споразумима;

обављање претходне контроле рјешења и накнадне контроле налаза, оцјене и мишљења;

ревизија првостепених рјешења о остваривању права из пензијског и инвалидског осигурања;

контрола пријављивања на осигурање и вођење матичне евиденције осигураника и корисника права из пензијског и инвалидског осигурања;

врши усклађивање и исплату пензија и новчаних накнада;

обезбјеђује намјенско и економично кориштење средстава за пензијско и инвалидско осигурање;

обезбјеђује управљање портфељом хартија од вриједности;

врши промјену структуре и величине портфеља;

води посебну рачуноводствену евиденцију и припрема финансијске извјештаје о имовини из приватизације као и приходима и расходима насталим по основу трансакција и управљања том имовином;

Према Закону о пензијском и инвалидском осигурању, средства за остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања утврђених овим законом, обезбјеђују се из:

1) доприноса осигураника и послодаваца;
накнада Буџета Републике;
продаје друштвеног капитала и друштвених предузећа или њихових дјелова у поступку приватизације у складу са законом;
имовине којом располаже Фонд;
дивиденди на дионице издате од предузећа, установа и других институција по основу ранијих улагања средстава пензијског и инвалидског осигурања у инфраструктурне, здравствене и друге објекте;
других извора, у складу са законом и другим прописима;
приход по основу држања и трансакција са имовином од приватизације.

Према Закону о пензијском и инвалидском осигурању, средства за пензијско и инвалидско осигурање могу се користити само за намјене одређене овим законом, и то за:

- исплату пензија и новчаних накнада;
- преквалификацију или доквалификацију, односно одговарајуће запошљавање инвалида рада;
- здравствену заштиту корисника пензија;
- изградњу и адаптацију пословних објеката Фонда;
- набавку опреме за рад стручне службе Фонда;
- трошкове рада органа и стручне службе Фонда;
- трошкове исплате пензија;
- јавно информисање, сарадњу са медијима и сл. и
- улагање у хартије од вриједности.

Према Закону о пензијском и инвалидском осигурању, Република обезбјеђује Фонду средства за покриће расхода по основу посебног стажа утврђеног у смислу члана 42. овог закона, као и за покриће трошкова за права која се по овом закону или другим прописима обезбјеђују само одређеним категоријама осигураника или се обезбјеђују у већем обиму у односу на остале осигуранике. Фонд води посебну евиденцију о средствима за покриће права из става 1. овог члана на основу које свака три мјесеца испоставља рачун Републици.

Органи Фонда су управни одбор, надзорни одбор и директор.

1.2. Рачуноводствене политике

Иако је Управни одбор Фонда ПИО донио Правилник о рачуноводству Фонда ПИО, основне рачуноводствене политике које су примјењене код израде финансијских извјештаја за 2003 годину, нису дефинисане тим Правилником нити другим документом.

Примјењене рачуноводствене политике Фонда ПИО, дјелимично су засноване на Закону о рачуноводству РС, књиговодственим начелима и рачуноводственим политикама дефинисаним Упутством о изради годишњег обрачуна буџета и фондова за 2003 годину (Сл.гл.број 01/04) и Правилником о рачуноводственим политикама за кориснике буџета

Републике Српске (Сл.гл. број 109/03), а дјелимично су резултат опште ситуације недостатка обртних средстава потребних за финансирање права из пензијског осигурања, као и клаузула важећег Закона о ПИО, које се не могу примјенити у пракси. То се посебно односи на политике везане за евидентирање трошкова за пензије и обавеза за исте.

Новчана средства

Новчана средства представљају готовину на рачунима код банака и у благајни, на 31.12.текуће године.

Потраживања

Најзначајнији износ евидентираних потраживања Фонда ПИО, односи се на неизмирена потраживања по основу стажа осигурања са увећаним трајањем и посебног стажа у двоструком трајању.

Краткорочна разграничења

На рачуну краткорочних разграничења, исказани су износи обрачунатих пензија у складу са оствареним правом на исту, које нису исплаћене у текућем периоду.

Стална средства

Стална средства се исказују по набавној вриједности (историјском трошку) ревалоризованој по стопи раста цијена на мало, уколико је иста већа од 10% у обрачунском периоду.

Амортизација се обрачунава примјеном стопа амортизације из Правилника о номенклатури основних средстава на набавну (ревалоризовану) вриједност истих у току корисног вијека трајања сталних средстава.

Основне примјењене стопе амортизације су:

Зграде	1.3 %
Опрема	7%-16.5%
Компјутери и одговарајућа опрема	20%
Аутомобили	15.5%

Према важећем Правилнику о рачуноводственој политици за кориснике буџета РС (Сл.гл. број 109/03), амортизација терети изворе сталних средстава.

Краткорочне обавезе и краткорочна разграничења

Највећи дио краткорочних обавеза Фонда ПИО, чине обрачунате обавезе према корисницима права из пензијског осигурања, исказане на основу прикупљених средстава од доприноса за ПИО и других извора до десетог у мјесецу за претходни мјесец.

Краткорочна разграничења представљају обавезе настале по основу неисплаћених пензија из 2000 године и износа обрачунатих пензија у складу са оствареним правом на исту, које нису исплаћене у периоду важења односног Закона о ПИО.

Плате и накнаде запосленим

Обрачун и исплата плата и накнада запосленим, и накнада трошкова запосленим у 2003 години, вршени су према Одлукама Директора Фонда.

Порези и доприноси на плате и накнаде запослених су обрачунати по важећим стопама пореза и доприноса из Закона о порезу на доходак грађана и Закона о доприносима.

Извори средстава

Изворе средстава чине уложени државни капитал са вишком прихода (добит) распоређеним у капитал, или мањком прихода (губитак).

Приходи

Приходе Фонда ПИО, највећим дијелом, а у складу са Законом о пензијском и инвалидском осигурању РС, чине доприноси за пензијско и инвалидско осигурање, накнаде Буџета и остали приходи, који се највећим дијелом признају на готовинском принципу, у тренутку плаћања.

Расходи

Расходи Фонда ПИО се признају у моменту кад су настали, тј. на обрачунској основи, и чине их трошкови пензија за чију исплату су прикупљена средства за исплату, трошкови техничке обраде и исплате пензија, и административни трошкови, тј. трошкови пословања Фонда ПИО.

Позитивне и негативне курсне разлике

Пословне трансакције у страним средствима плаћања током године, прерачунавају се у КМ према важећем курсу на датум сваке трансакције.

2. Предмет, циљ и обим ревизије

У складу са чланом 14. Закона о ревизији јавног сектора Републике Српске (Сл. гласник РС број 18/99 и 39/03), Главна служба за ревизију јавног сектора РС, извршила је ревизију биланса стања Фонда ПИО на дан 31.12.2003 године и одговарајућих, биланса успјеха и биланса новчаних токова који се завршавају на тај дан, ревизију усклађености значајних активности Фонда ПИО, са односним законима и одлукама чија се примјена значајно одражава на финансијске извјештаје, и ревизију ефикасности Фонда ПИО у остваривању законом дефинисаних активности..

Основни циљ ревизије јесте, да се утврди ваљаност финансијских извјештаја у ревидираном периоду у смислу истинитости, објективности и усклађености са важећим књиговодственим начелима и рачуноводственим политикама дефинисаним Упутством о изради годишњег обрачуна буџета и фондова за 2003 годину (Сл.гл.број 01/04) и Правилником о рачуноводственим политикама за кориснике буџета Републике Српске (Сл.гл. број 109/03), а на бази тако ревидираних извјештаја, ревизија усклађености пословања са Законом о ПИО (Сл.гл. број 32/00, 40/00, 37/01,32/02, 47/02 и 8/03), Законом о буџету РС (Сл.гл. број 4/00) и Законом о доприносима (Сл.гл. број 51/01), који регулишу значајне активности Фонда ПИО, те ефикасност постигнута у извршавању законом дефинисаних активности.

Ревизија је обухватила испитивање контролних поступака за значајна салда и активности, детаљно испитивање ваљаности салда на основу провјере узорака, интервјуе са одговорним особљем и суштинске аналитичке поступке, у обиму који је био примјерен оцјењеном ризику настанка материјално значајне грешке за поједина салда и пословне активности .

Овом приликом Ревизија посебно жели да се захвали запосленом особљу Фонда ПИО на сарадњи.

3. Налази

Значајни налази који се односе на извршену ревизију могу се обухватити кроз следећа поглавља:

3.1. Финансијски план Фонда ПИО, репрограм обавеза за доприносе за ПИО, и односи са надлежним институцијама

3.2. Биланс стања

- 3.2.1. Новчана средства
- 3.2.2. Краткорочна потраживања и краткорочна разграничења
- 3.2.3. Стална средства и исправка вриједности сталних средстава
- 3.2.4. Дугорочни пласмани, хартије од вриједности и дугорочна разграничења
- 3.2.5. Краткорочне обавезе и краткорочна разграничења
- 3.2.6. Извори сталних средстава и губитак (мањак прихода)

3.3. Биланс успјеха

- 3.3.1. Трошкови пензија и административни трошкови Фонда ПИО
- 3.3.2. Признавање прихода

3.4. Набавка робе, услуга и уступање радова

3.5. Накнадни догађаји

5.6. Генералне препоруке

3.1. Финансијски план Фонда ПИО, репрограм обавеза за доприносе за ПИО и односи са надлежним институцијама

- Финансијским планом Фонда ПИО за 2003 годину, планирани су укупни приходи од КМ 349,443,000., док су трошкови пензија за 2003 годину, обрачунатих у складу

са износом утврђеног права на исту из важећег Закона о ПИО, исказани у износу од КМ 462,814,775.;

- Финансијским планом Фонда ПИО за 2003 годину, планирани су трошкови за нето пензије у износу од КМ 316,184,837., који су према наводима истог Финансијског плана, обезбеђивали остваривање права на пензије, утврђеног у складу са важећим Законом, у проценту од 72,48 % од утврђеног права, односно од коефицијента 1;
- Према ванбилансним евиденцијама Фонда ПИО, износ репрограмираног дуга на дан 31.05.2004 године, извршен по основу неплаћених доприноса за ПИО на основу Одлуке Владе о репрограмирању обавеза (Сл.гл.19/02) и Одлуке Владе о измјени и допуни одлуке о репрограмирању обавеза (Сл.гл.32/02) је био КМ 86,011,720.;
- Према извјештају Пореске управе, која је била задужена за евидентирање обавеза по основу репрограмираног дуга, те наплату и праћење истог, репрограмирани дуг по основу неплаћених доприноса за ПИО на дан 31.12.2003 године, износи 157,776,919.;
- Према изјави одговорних у Фонду ПИО, Влада је репрограмирала доспјеле обавезе по основу једном репрограмираних доприноса обвезника ПИО, иако Фонд ПИО није давао сагласност на исте репрограме;
- Према изјави одговорних у Фонду ПИО, Влада је репрограмирала доспјеле обавезе обвезника доприноса Фонда ПИО, иако је истекао крајњи датум за подношење захтјева за репрограм (15.07.2002 године) из Одлуке Владе о измјени и допуни одлуке о репрограму обавеза по основу доприноса за ПИО;

3.2. Биланс стања

3.2.1. Новчана средства

- Салдо новчаних средстава Фонда ПИО, исказан у билансу стања на 31.12.2003 године, износи КМ 18,104,486., и највећим дијелом, у износу од КМ 17,810,642, односи се на новчана средства на рачунима 10 банака, на девизним рачунима отвореним код 7 банака исказан је износ од КМ 269,668., а остатак од КМ 24,175., на издвојеним рачунима и на рачунима готовине у благајни;
- Према изјави одговорних радника Фонда ПИО, избор банака за обављање новчаних трансакција, извршен је без примјене процедура Закона о поступку набавке робе, услуга и уступања радова;

3.2.2. Краткорочна потраживања и краткорочна разграничења

- На рачуну краткорочних потраживања биланса стања Фонда ПИО на 31.12.2003 године, исказан је износ од КМ 92,673,665.;
- У оквиру горе наведеног износа краткорочних потраживања, исказана су потраживања од КМ 90,965,514. од институција буџета: Министарства унутрашњих послова (у даљем тексту МУП), Министарства одбране (у даљем тексту МО), Министарство рада и борачко инвалидске заштите и Обавјештајно безбједносне службе (у даљем тексту ОБС), настала по основу преузетих обавеза државе за измиривање доприноса за ПИО за посебан стаж и стаж са увећаним трајањем;

- Износ потраживања од КМ 1,708,151., највећим дијелом садржи потраживања за дати аванс Стамбеној задрузи Солидарност из Требиња од КМ 1,144,519., за изградњу пословно стамбеног објекта Филијале Требиње у 1999 и 2000 године, износ од КМ 133,037., уплаћен Стамбеној задрузи ПИО Стан Пале, за изградњу пословно стамбеног објекта Филијале С. Сарајево, и потраживања за више плаћене обавезе према ГИК Рад Бијељина, евидентирана у 2003 години у износу од КМ 259,070.;
- На рачуну краткорочних разграничења, исказан је износ од КМ 470,817,495., који се највећим дијелом односи на дио неисплаћених пензија у периоду 2000-2003 године, у односу на право на пензије дефинисано односним Законом о ПИО РС;

3.2.3. Стална средства и исправка вриједности сталних средстава

- У доњим табелама, приказане су промјене на сталним средствима и исправци вриједности сталних средстава у 2003 години;

Ред. Број	Опис	Салдо 01/01/03	Набавка	Продаја Расходовање	Прекњижења	Салдо 31/12/03
1	Земљиште	44.338	0	0	0	44.338
2	Грађевински објекти	27.647.607	783.850	-12.778	-223.642	28.195.037
3	Опрема	4.196.708	138.045	-138.135	-9.861	4.186.757
4	Остала средства-права	282.985	1.430	0	0	284.415
5	Средства у припреми	6.381.418	82.281	0	233.503	6.697.202
6	Набавна вриједност	38.553.056	1.005.606	-150.913	0	39.407.749

- Амортизација се обрачунава примјеном стопа амортизације из Правилника о номенклатури основних средстава на набавну вриједност истих;

Ред. Број	Опис	Салдо 01/01/03	Отпис за 2003	Продаја Расходовање	Прекњижења	Салдо 31/12/03
1	Грађевински објекти	5.834.628	404.455	0	0	6.239.083
2	Опрема	2.676.156	431.880	-172.169	0	2.935.867
3	Остала средства-права	10.191	56.716	0	0	66.907
4	Исправка вриједности	8.520.975	893.051	-172.169	0	9.241.857
5	Садашња вриједност	30.032.081	112.555	21.256	0	30.165.892

- У 2003 години, евидентирано је повећање набавне вриједности сталних средстава Фонда ПИО од КМ 1,005,606., које је највећим дијелом резултат корекција погрешних евиденција из ранијег периода;
- У 2003 години, евидентирано је смањење набавне вриједности сталних средстава Фонда ПИО у укупном износу од КМ 150,913, и највећим дијелом се односи на расходовану опрему;
- Повећање исправке вриједности сталних средстава од КМ 854,871., евидентирано је по основу амортизације за 2003 годину;

3.2.4. Дугорочни пласмани, хартије од вриједности и дугорочна разграничења

- У билансу стања Фонда ПИО на 31.12.2003 године, исказани су дугорочни пласмани у износу од КМ 1,760,852.;
- У структури дугорочних пласмана, највећи износ се односи на пласмане радницима за стамбене кредите у износу од КМ 995,619., уложена средства у банке износе КМ 151,080., и уложена средства у Поштанску штедионицу КМ 614,153. ;
- На рачуну хартија од вриједности исказан је износ од КМ 822,357,530., а односи се на номиналну вриједност 10 % акција државног капитала приватизованих предузећа, по вриједности из почетног биланса приватизованих предузећа;
- На рачуну дугорочних разграничења, исказан је салдо од КМ 21,714., и односи се на евидентирани разграничени приход од камата на стамбене кредите радника од КМ 102,174., и унапријед плаћених трошкове закупа пословног простора у Филијали Требиње у износу од КМ 80,461.;

3.2.5. Краткорочне обавезе и краткорочна разграничења

- У доњој табели, у структури обавеза Фонда ПИО, исказане су обавезе по основу неисплаћених пензија и накнада (обухватају обавезе за неисплаћене пензије, обавезе за допринос за здравствено осигурање пензионера и обавезе према добављачима за дистрибуцију пензија), и обавезе по основу пословања Фонда ПИО (административни трошкови);

Ред. Број	Опис	Салдо 31/12/03
1	Обавезе за пензије за 12/03	30.656.835
2	Обавезе за дистрибуцију пензија из 2003	1.044.635
3	Обавезе за допринос за здрав.осигу.из 2003	8.861.327
4	Обавезе за пензије из 2003 (1+2+3):	40.562.797
5	Укалкулисане обавезе за пензије из 2000	112.539.230
6	Обрачунати приход	91.140.425
7	Разграничене обавезе за пензије	470.887.790
8	Краткорочна разграничења (5+6+7):	674.567.445
9	Укупне обавезе за пензије (4+8):	715.130.242
11	Обавезе из пословања Фонда:	445.121
12	Обавезе према запосленим	526.603
13	Обавезе из пословања Фонда (11+12):	971.724
14	Укупне обавезе (9+13):	716.101.966

- Обавезе за неисплаћене пензије из 2003 године, исказане су у износу од КМ 30,656,835, и највећим дијелом се односе на обавезе за неисплаћене пензије и накнаде за децембар мјесец 2003 године;
- У оквиру горе наведеног износа обавеза за пензије, исказан је износ обавеза према удружењима пензионера у РС за децембар 2003 године (на нивоу Републике и на нивоу општина) у износу од КМ 200,061.;

- У току 2003 године, Фонд ПИО је из нето износа пензија обрачунао КМ 2,328,256., а уплатио удружењима пензионера у РС КМ 2,128,195.;
- Обавезе за дистрибуцију пензија од КМ 1,044,635., са редног броја 2 горње табеле, највећим дијелом се односе на обавезе према Српским поштама за услуге дистрибуције пензија за 2003 годину;
- Обавезе за здравствено осигурање пензионера, исказане су у износу од КМ 8,861,327., и далеко су веће од евидентираног износа из децембра мјесеца 2003 године од КМ 1,007,211.;
- На рачуну краткорочних разграничења, исказан је износ од КМ 112,539,230., а односе се на обавезе за неисплаћене пензије за период јуни-децембар 2000 године (пензије, допринос за здравствено осигурање пензионера и трошкови дистрибуције пензија);
- Износ евидентираних краткорочних разграничења од КМ 91,140,425., односи се на обрачунати приход по основу потраживања за стаж са увећаним трајањем и посебан стаж, за категорије осигураника које по Закону о ПИО плаћају односна министарства;
- Највећи износ исказаних краткорочних разграничења од КМ 470,817,360., односи се на дио неисплаћених обавеза за пензије утврђених по основу права на пензије у складу са односним Законом о ПИО, у односу на исплаћене пензије током 2000 до 2003 године;

3.2.6. Извори сталних средстава и губитак (мањак прихода)

- Структура извора средстава са губитком ранијег (мањак прихода) и текућег периода, приказана је у доњој табели:

Ред. број	Опис	Салдо 01/01/03	Повећање	Смањење	Салдо 31/12/03
1	Извори сталних средстава	28.085.033	823.343.337	-5.602.151	845.826.219
2	Губитак ранијег периода	-122.132.791	0	4.424.180	-117.708.611
3	Губитак текућег периода	0	-8.361.368	0	-8.361.368
4	Свега извори средстава:	-94.047.758	814.981.969	-1.177.971	719.756.240

- У структури извора сталних средстава, највећи износ од КМ 823,343,337., се односи на капитал од акција стечених у поступку приватизације државног капитала у предузећима;
- У оквиру извора средстава, износ од КМ 23,468,688., се односи на неотписану вриједност сталних средстава, која је на рачуну сталних средстава исказана у износу од КМ 30,165,892.;
- У оквиру извора средстава, евидентиране су промјене које се односе на усаглашавање садашње вриједности сталних средстава са изворима, корекције ранијих евиденција, амортизацију обрачунату у 2003 години и вишак расхода над приходима, евидентиран на 31.12.2003 године у износу од КМ 8,135,158;

3.3. Биланс успјеха

3.3.1. Трошкови пензија и административни трошкови Фонда ПИО

- Укупни трошкови Фонда ПИО у 2003 години, исказани су у износу од КМ 334,918,058;
- У структури укупних трошкова, исказани су трошкови пензија (трошкови нето пензија са трошковима сахране, трошкови дистрибуције пензија и трошкови за доприносе за здравствено осигурање пензионера), и административни трошкови пословања Фонда ПИО (трошкови бруто плата и накнада, трошкови накнада запосленим и материјални трошкови);
- У доњој табели, приказана је структура укупних трошкова Фонда ПИО:

Ред. Број	Опис	Износ КМ
1	Трошкови нето пензија и трошкови сахране	309.709.325
2	Трошкови дистрибуције пензија	4.990.050
3	Допринос за здравено осигурање пензионера	10.071.358
4	Укупни трошкови пензија (1-3):	324.770.733
5	Трошкови пословања Фонда ПИО	10.147.324
6	Укупни трошкови Фонда (4+5):	334.918.057

- У оквиру трошкова пензија од КМ 309,709,324., садржан је износ трошкова сахране пензионера од КМ 398,900., који нису посебно исказани у рачуноводственим евиденцијама;
- Административни трошкови пословања Фонда ПИО, исказани су у доњој табели:

Ред. Број	Опис	Износ КМ
1	Трошкови бруто плата и накнада	5.458.758
2	Трошкови бруто накнада запосленим	1.278.280
3	Материјални трошкови	3.410.286
4	Трошкови пословања Фонда	10.147.324

- Према презентираним документима који се односе на обрачун доприноса за здравствено осигурање пензионера, доприноси за здравствено осигурање пензионера нису обрачунати у складу са важећим Законом о доприносима;

3.3.2. Признавање прихода

- Фонд ПИО је у 2003 години исказао приход према доле наведеној табели:

Ред. Број	Опис	Износ КМ
1	Приходи од доприноса	243.658.891
2	Уплате Буџета РС	81.788.373
3	Непорески приходи	1.335.636
4	Укупан приход:	326.782.900

- У оквиру непореских прихода, исказан је износ од КМ 400,880., који се односи на отписане обавезе према Електропривреди, настале по основу пренијетих обавеза према пензионерима за неисплаћене пензије из 2000 године, које су требале бити исплаћене преко бонова за струју;

3.4. Набавка робе, услуга и уступање радова

- У 2002 години, Фонд ПИО је директном погодбом са Предузећем Дигит, уговорио набавку апликативног софтвера за обрачун пензија и услуга обрачуна пензија, укупне вриједности КМ 364,000., (софтвер КМ 279,916., и услуга КМ 84,084.);
- Горе поменути Уговор број 01-207/02, потписан је 04.10.2002 године, а ретроактивно се односио на услуге 14 обрада пензија у периоду од 9/001 до 9/2002 године;
- Према члану 3. Уговора, Извршилац је обавезан извршити обуку кадрова Наручиоца за кориштење поменутог софтвера, као и корекцију захтјеваних промјена у софтверу, у периоду од 12 мјесеци након истека Уговора;
- Према условима из Уговора, изгледа да цијена из Уговора од КМ 364,000., укључује порез на промет од 10 %, обрачунат и на софтвер и на услуге обрачуна пензија;
- Према рачуну Дигита број 235-Х-2002, од 08.10.2002 године, фактурисан је апликативни софтвер на износ од КМ 279,916.;
- У горе наведеном рачуну Дигита, Дигит се позвао на изјаву Фонда ПИО број 01-09-од 07.10.2002 године, не наводећи да је у цијену урачунат порез на промет;
- Према рачунима главне књиге Фонда ПИО из 2003 године, Дигит је фактурисао Фонду ПИО услуге обраде пензија и измјене у апликативном софтверу за период октобар 2002 до фебруар 2003 године у укупном износу од КМ 129,998., (мјесечно КМ око 26,000.);
- Према садржају горе наведених фактура Дигита, Фонд ПИО је у 2003 години платио Дигиту апликативни софтвер и услуге измјене апликативног софтвера, који су били уговорени и плаћени по Уговору са Дигитом број 01-207/02 из 2002 године;

3.5. Накнадни догађаји

- Фонд ПИО је потписао са Новом банком из Бијелине Уговор број 2466/04, за обављање услуга дистрибуције пензија у Србији и Ц.Гори, а да претходно није обезбједио доказе да је поменути Уговор повољнији у погледу цијена и ефикасности обављања уговорених услуга од претходног уговора са Поштанском штедионицом из Београда, за обављање услуга дистрибуције пензија у Србији;
- Због горе наведеног, Фонд ПИО се још једном изложио ризику нових трошкова судског спора са Поштанском штедионицом из Београда, због раскидања уговора не поштујући уговорену клаузулу од 60 дана за раскид уговора;
- Није јасно нити зашто је Фонд ПИО у Уговору са Новом банком из Бијелине, потписао клаузулу за случај раскида уговора од 180 дана, када је због непоштовања клаузуле за раскид од 90 дана, тужена страна у спору са Поштанском штедионицом из Бања Луке;
- Према Уговору са Новом банком из Бијелине, услуге дистрибуције пензија ће се плаћати у проценту од 1.50%, а према до тада важећем уговору са Поштанском штедионицом из Београда, исте услуге су износиле 1.30%;
- Пред Основним судом у Бијелини, води се ванпарнични поступак, ради утврђивања новчане накнаде за експроприсано грађевинско земљиште у Бијелини, на којем је грађена пословно стамбена зграда Фонда ПИО, за које се процјењују одливи финансијских средстава од КМ 200,000.;
- Пред Основним судом у Приједору, води се спор по тужби физичких лица, акционара Предузећа Тргопродаја АД Приједор, за солидарно намиривање штете нанијете тужитељу у износу од КМ 745,000., по основу очекиваних дивиденди и по основу смањења вриједности акција, до којег је дошло солидарним гласањем представника 10% капитала Фонда ПИО у Скупштини акционара поменутог Предузећа;
- Поред горе наведених спорова, неколико спорова у којима је Фонд ПИО тужена страна, воде пензионери било за исплату неисплаћених пензија из 2000 године, или за исплату разлике неисплаћених пензија утврђених према праву на исту;
- У 2004 години, Фонд ПИО је задужио раднике којима је финансирана изградња станова преко Стамбене задруге ПИО Стан Пале, за износ стамбеног кредита, у циљу правдања аванса датог поменутој Стамбеној задрузи у износу од КМ 133,037.;
- Током 2004 године, Фонд ПИО је започео поступак усвајања Правилника о рачуноводству и рачуноводственим политикама, који није окончан до завршетка ревизије;

4. Закључци

4.1. Финансијски план Фонда ПИО, репрограм обавеза за доприносе за ПИО и односи са Надлежним институцијама

- Фонда ПИО је неовлаштено планирао укупан приход за 2003 годину од КМ 349,443,000., који није обезбјеђивао ни исплату пензија у складу са износом утврђеног права на исту, из важећег Закона о ПИО;

- Фонд ПИО је неовлаштено планирао трошкове пензија за 2003 годину у износу који не обезбјеђује остваривање права пензионера из Закона о ПИО, у складу са члановима 3.,5., и 20. истог Закона;
- Планирани износ за трошкове пензија од КМ 316,284,837., обезбјеђивао је, према наводима из Финансијског плана Фонда ПИО, исплату 72,48% права на пензије из важећег Закона о ПИО;
- Фонд ПИО није обезбједио комуникације са Владом (надлежним министарствима) у поступку доношења плана Фонда ПИО за 2003 годину, које би резултирале усаглашавањем недостајућих средстава за финансирање трошкова пензија у складу са правима на исте, и у складу са члановима 18. и 19. Закона о Буџету РС;
- Фонд ПИО није уложио потребне напоре у поступку доношења Финансијског плана Фонда ПИО, који би резултирали обезбјеђивањем додатних средстава у Буџету РС у складу са чланом 9. Закона о буџету РС, за средства репрограмираних обавеза за доприносе за ПИО у износу од 157,776,919., репрограмираних по Одлуци Владе;
- Није нађена сагласност Народне скупштине РС на Финансијски план Фонда ПИО, у складу са чланом 25 Закона о Буџету РС;
- Због свега горе наведеног, износ намјенских издвајања Фонду ПИО од КМ 86,400,000., наведен у Одлуци о усвајању Ребаланса буџета РС за 2003 годину (Сл.гл.2/04), није обезбјеђивао исплату пензија у складу са утврђеним правом на пензије из Закона о ПИО;

4.2. Биланс стања

4.2.1. Новчана средства

- Приликом избора овлаштених банака за обављање новчаних трансакција Фонда, није примјењен Закон о поступку набавке робе, услуга и уступању радова, иако је било препоручено у извјештајима ревизора за пословну 2001 и 2002 годину;
- Уплате накнада за издата увјерења обвезницима, евидентиране су кроз благјничке извјештаје сумарно, без прилога о извршеној контроли усаглашености појединачних уплата са бројем и врстом издатих увјерења и збирним износом евидентираним кроз односну благајну;
- Фонд ПИО није обезбједио писане процедуре за контролу благајничког пословања од уплата накнада за издата увјерења, чија би примјена осигурала одговарајућу документацију, евидентирање и извјештавање о тачности поменутих евиденција, као и редовну примјену тих процедура, као што је било препоручено претходним извјештајем о обављеној ревизији;

4.2.2. Краткорочна потраживања и краткорочна разграничења

- Фонд ПИО није усагласио потраживања из односа са буџетским институцијама, исказане на 31.12.2003 године у износу од КМ 90,965,514., иако је препоручивано ранијим извјештајима ревизора;

- Фонд ПИО није дефинисао контролне поступке који ће осигурати тачно обрачунавање неисплаћених обавеза за пензије у складу са правом дефинисаним важећим Законом;
- Иако је Фонд ПИО евидентирао износ од КМ 470,817,360. обрачунатих прихода (краткорочних разграничења), за неизмирену обавезу Фонда ПИО према пензионерима у складу са утврђеним правом на пензије према важећим Законом о ПИО, исти није, у сарадњи са Владом РС, дефинисао рачуноводствене политике за евидентирана краткорочна разграничења, које би садржавале изворе за исплату истих обавеза, као и рокове за исплату, а што је било препоручено у извјештају ревизора из претходног периода;
- Фонд ПИО није евидентирао документацију која се односи на дате авансе Стамбеној задрузи Солидарност Требиње, те по тој документацији укњижио стамбено пословни простор који је власништво Фонда ПИО, и правдао дати аванс од КМ 1,144,519., иако је препоручено у извјештајима ревизора из ранијег периода;
- Због неблаговременог евидентирања продаје стамбеног простора ГИК Рад Бијељина, Фонд ПИО је претплатио услуге извођења радова на пословно стамбеном објекту у Бијељини у износу од КМ 126,031., и евидентирао потраживања по основу неизвршених радова у износу од КМ 133,038, па укупна претплата износи КМ 259,069;

4.2.3. Стална средства и исправка вриједности сталних средстава

- Рјешењем Основног суда у Бијељини, Фонду ПИО је 26.12.2003 године, скинут са рачуна износ од КМ 341,582., на име главнице, затезне камате и трошкова спора у корист предузећа Енерго-теам, као тужиоца у спору, за неизвршавање обавеза из уговора о грађењу пословног објекта на Палама;
- Фонд ПИО није обезбједио учешће експерата у доказивању штетности потписаног уговора о суфинансирању градње пословног простора на Палама са Електродистрибуцијом Пале, чиме се, као тужена страна у спору, изложио новим губицима од више од КМ 1,000,000.;
- Фонд ПИО, ни у 2003 години, није обезбједио услове за технички пријем пословно стамбене зграде у Бијељини, нити је обезбједио враћање више уплаћених средстава од извођача грађевинских радова ГП Рад из Бијељине, у износу од КМ 300,789., (према тужби), иако је било препоручено у претходним извјештајима ревизора;
- Фонд ПИО није обрачунао амортизацију ни у 2003 години на пословни простор у Бијељини и С. Сарајеву, у складу са Рачуноводственим стандардом РС-16 Некретнине, постројења и опрема, иако су исти објекти у функцији;
- Везано за горе наведени објекат у Бијељини, није извршена подјела грађевинског објекта у Бијељини на стамбени и пословни дио, што је било препоручено ранијим извјештајем ревизора, иако је процес приватизације станова који се налазе у истом објекту највећим дијелом окончан, а према изјави одговорних радника Фонда ;
- Упоредним прегледом евиденција сталних средстава из Информације правног сектора из 2003 године, са аналитичким евиденцијама сталних средстава, очигледно је да значајна површина пословног простора Фонда ПИО, домова пензионера, клубова пензионера и станова, није евидентирана у пословним књигама Фонда

- ПИО, нити површински нити вриједносно, ни у 2003 години, нити су дефинисане рачуноводствене политике за евидентирање истих, а што је препоручено у претходно обављеној ревизији;
- Фонд ПИО није сачинио квалитетан извјештај који би обезбједио доказе о активностима које су подузете током 2003 године на прибављању доказа о власништву над већином пословног простора, анализу узрока немогућности прибављања доказа о власништву над истим, мјере за отклањање узрока са роковима за остваривање предложених мјера;
 - Из презентираних извјештаја Фонда ПИО, није могуће видјети шта је урађено током 2003 године, на реализацији препорука из претходног извјештаја ревизора, које се односе на прибављање доказа о власништву над имовином Фонда ПИО;
 - Процјена сталних средстава није извршена ни током 2003 године, од стране овлашћених процјенитеља, ради исказивања сталних средстава по реалној, фер вриједности у складу са рачуноводственим стандардом РС 16 – Некретнине, постројења и опрема, иако је препоручено у претходном извјештају ревизора;
 - Због горе наведеног, не може се са сигурности рећи дали је вриједност сталних средстава ревалоризованих у ранијем периоду према индексу раста цијена на мало, . и реална, фер вриједност сталних средстава;
 - И у 2003 години, Управни одбор Фонда ПИО је усвојио Елаборат о извршеном попису имовине и обавеза, иако попис, као веома значајан вид општих контрола, није урађен у складу са чланом 12. Правилником о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем;
 - Поред горе наведеног, извршен је отпис компјутерске опреме набавне вриједности од КМ 65,986., без ваљане одлуке о отпису исте;

4.2.4. Дугорочни пласмани, хартије од вриједности и дугорочна разграничења

- Постојање исказаних дугорочних пласмана у банке у износу од КМ 151,079., односи се на потраживање од Привредне банке Сарајево, која је у поступку приватизације, била обавезна да обавезе и потраживања од државних институција искњижи у пасивни подбиланс, који је преузело Министарство финансија РС;
- Фонд ПИО није уложио довољан напор да би утврдио тачан износ уложених средстава у оснивање Поштанске штедионице од КМ 614,153., која проистичу из Уговора о оснивању Поштанске штедионице из 1997 године, као и начин на који реализовати та права по истом Уговору, иако је тужена страна у спору који Поштанска штедионица води против Фонда ПИО, због раскидања уговора за дистрибуцију пензија;
- Фонд ПИО није усвојио рачуноводствене политике за евидентирање и исказивање хартија од вриједности, нити је исказао исте у складу са дефинисаним политикама, иако је било препоручено у претходном извјештају ревизора;
- Због горе наведеног, не може се рећи да је исказана вриједност имовине из приватизације државног капитала, реална, тржишна вриједност исте;
- Фонд ПИО није вршио накнадну оцјену активности представника Фонда ПИО у органима приватизованих предузећа, па се не може рећи, дали су активности поменутих представника, супротне интересима Фонда ПИО;

- Фонд ПИО није извршио препоручену корекцију евидентираних уложених средстава у адаптацију Основне школе у Требињу, у складу са документацијом која је могла послужити као основа за евидентирање (Записник Комисије за процјену извршених радова и Извјештај ревизора о прегледу инвестиционе изградње истог објекта),;
- Ни у 2003 години није извршено препоручено евидентирање трошкова закупа, који се односе на поменути пословни простор Основне школе у Требињу, у складу са важећим Уговором број 162/94;
- Резултат горе наведених погрешних евиденција су, не само неистинити финансијски извјештаји, него и могући финансијски одливи средстава Фонда ПИО у будућем периоду, кроз раније отписана дугорочна улагања извршена у прошлости (није узета у обзир ни временска димензија новца);
- Супротно документацији која је била на снази и препорукама ревизора, Фонд ПИО је потписао анекс уговора о закупу са СО Требиње, значајно повећавајући мјесечни износ закупа уз могућност ретроактивне примјене исте клаузуле, иако није обезбједио исте услове за пословни простор дома пензионера у Требињу, који СО Требиње користи бесплатно;

4.2.5. *Краткорочне обавезе и краткорочна разграничења*

- Фонд ПИО није дефинисао контролне поступке који ће осигурати тачно обрачунавање неисплаћених обавеза за пензије утврђене у складу са правом дефинисаним важећим Законом о ПИО;
- Фонд ПИО није, уз сагласност Владе РС, дефинисао рачуноводствене политике за рачуноводствено обухватање обавеза по основу мање исплаћених пензија у односу на право утврђено у складу са Законом о ПИО, које би поред осталог, садржавале изворе средстава за финансирање неисплаћених обавеза, као и период измиривања обавеза, како је препоручено у претходном извјештају ревизора;
- Фонд ПИО није обезбједио транспарентне писане политике и поступке које се односе на кориштење права на исплату накнада пензионерима у случају смрти пензионера (КМ 500.), или члана уже породице (КМ 350.), иако је било препоручено у претходном извјештају ревизора;
- Фонд ПИО није обезбједио примјену Закона о доприносима код обрачуна доприноса за здравствено осигурање на први пут исплаћене разлике пензија, као ни извјештаје о исплаћеним разликама на које није обрачунат поменути допринос, иако је препоручено у претходном извјештају ревизора;
- Због горе наведеног, није могуће рећи који износ доприноса за здравствено осигурање треба бити обрачунат и уплаћен Фонду за здравствено осигурање РС на износ обрачунатих разлика пензија;
- Фонд ПИО није обезбједио примјену Закона о доприносима када су у питању плаћања обавеза за доприносе за здравствено осигурање пензионера уз исплату примања на која су обрачунати, обзиром да се у исказаним обавезама од КМ 8,861,327., налазе обавезе за доприносе које се односе на пензије обрачунате и исплаћене за период март до новембар 2003 године, у износу од КМ 7,854,116;

- Ни у 2003 години, ревизији није предочен ваљан доказ, који потврђује да су обуставе чланарина удружењима пензионера, обрачунате у 2003 години из нето износа пензија у износу од КМ 2,328,256., одбијане на основу писане сагласности сваког пензионера, иако је препоручено у претходном извјештају ревизора;
- Није предочен ни документ који дефинише обавезе Удружења пензионера, које проистичу из примљених чланарина, права пензионера која ће се финансирати из прикупљених средстава са којима су пензионери упознати, критерије за остваривање права која се финансирају из узетих чланарина, и извјештаје о намјенском трошењу средстава, што је захтјевано у претходном извјештају ревизора;
- Према изјави одговорних радника, значајни износи обавеза Фонда ПИО, на 31.12.2003 године, нису усаглашени са добављачима;

4.2.6. Извори сталних средстава и губитак (мањак прихода)

- Због чињенице да Фонд ПИО није обезбједио доказе о евидентирању и исказивању вриједности сталних средстава по реалној, фер вриједности, нити је обезбједио доказе о власништву на непокретности Фонда, није могуће рећи да је вриједност извора средстава, у дијелу који се односи на непокретности, реална вриједност;
- Обзиром на обавезну примјену Правилника о рачуноводственој политици за кориснике буџета РС (Сл.гл. број 109/03 од 19.12.2003 године), која, између осталог, подразумјева усаглашавање садашње вриједности сталних средстава са изворима истих, извршаваће препорука које се односе на евидентирање сталних средстава, довешће до неопходних корекција на изворима сталних средстава;
- Вриједност хартија од вриједности од КМ 822,357,530., исказана је по номиналној вриједности утврђеној у почетном билансу стања приватизованих предузећа, па се не може рећи дали је то реална вриједност имовине стечене у поступку приватизације;
- Није урађено усаглашавање потраживања са приватизованим предузећима, у циљу утврђивања коначне вриједности капитала у трансформисаним предузећима, иако је та активност планирана у Плану и програму рада Фонда ПИО за 2003 годину, као и препоруком из претходне ревизије;

4.3. Биланс успјеха

4.3.1. Трошкови пензија и административни трошкови Фонда ПИО

- Током 2003 године, евидентирани су трошкови пензија и вршене исплате пензија у висини прикупљених средстава у односном мјесецу, а не према обавезама за пензије утврђеним по рјешењу у складу са важећим Законом о ПИО, тако да су по том основу евидентирани мањи трошкови пензија за око КМ 152,534,581., или 33% од укупно обрачунатих пензија у складу са износом који проистиче из права из важећег Закона о ПИО ;
- Као што је наведено под тачком обавеза, Фонд ПИО није дефинисао рачуноводствене политике за рачуноводствено обухватање трошкова по основу

- мање исплаћених пензија у односу на право утврђено у складу са Законом о ПИО, које би поред осталог, садржавале изворе средстава за финансирање неисплаћених пензија, као и период измиривања истих, како је препоручено у претходном извјештају ревизора;
- Интерне контроле неопходне за правилно извршење уговора са дистрибутерима пензија нису успостављене, тако да нема извјештаја који обезбјеђују усклађеност враћених уплата неисплаћених пензија, са извјештајима дистрибутера о неисплаћеним пензијама, иако је захтјевано у претходном извјештају ревизора;
 - Због горе наведеног, на рачуну Поштанске штедионице из Београда, а према извјештају о усаглашавању урађеном након годину дана од датума усаглашавања, евидентиран је износ од око КМ 130,000., средстава Фонда ПИО, који до дана завршетка ревизији, није уплаћен на рачун Фонда ПИО;
 - Поред горе наведеног, нису обезбјеђене квалитетне евиденције и извјештаји о извршеним контролама, који потврђују да је износ више обрачунатих и дистрибутерима дозначених средстава за износ од КМ 73,398., из обрачуна пензија за јануар 2003 године, враћен у складу са насталом грешком;
 - Преама презентираној документацији, за вријеме обрачуна пензија за јануар 2003 године, грешком су обрачунати износи и дозначена средства дистрибутерима у горе наведеном износу за 750 умрлих пензионера, или пензионера који нису доставили потврду о животу,
 - Фонд ПИО није обезбједио транспарентне писане политике и поступке који се односе на кориштење права на исплату накнада пензионерима у случају смрти пензионера, а које су у 2003 години, обрачунате у износу од КМ 398,900., иако је било препоручено у претходном извјештају ревизора;
 - Фонд ПИО није обезбједио примјену Закона о доприносима код обрачуна доприноса за здравствено осигурање на први пут исплаћене разлике пензија, као ни извјештаје о исплаћеним разликама на које није обрачунат поменути допринос, иако је препоручено у претходном извјештају ревизора;
 - Због горе наведеног, није могуће рећи који износ доприноса за здравствено осигурање треба бити обрачунат на износ обрачунатих разлика пензија и уплаћен Фонду за здравствено осигурање РС;

4.3.3. Признавање прихода

- Фонд ПИО је отписао обавезе према Електропривреди у корист прихода у износу од КМ 400,880., те на тај начин исказао приход већим од стварног за исти износ;
- По горе наведеном основу, не уважавајући раније евидентиране пословне догађаје, умањене су неизмирене обавезе према пензионерима из маја и јуна 2000 године за износ од 400,880.;
- Фонд ПИО није евидентирао приход од уплаћених доприноса у складу са Правилником о рачуноводственој политици за кориснике буџета РС (Сл.гл. 19/03), те је приход од уплаћених доприноса уплаћен на рачун јавних прихода 31/12/, евидентирао и исказивао у наредној фискалној години;
- Због горе наведених погрешних разграничења, приход исказан у 2003 години, већи је од стварног за КМ 330,081., колико износи разлика већег прихода на 31.12.2002

године (евидентирани у 2003 години), у односу на приход на 31.12.2003 године, исказан у евиденцијама за 2004 годину;

- Основне интерне контроле које се односе на усклађивање евиденција главне књиге са аналитичким евиденцијама прихода, као ни контроле повезаних рачуна, нису рађене у 2003 години као редовна контролна активност, иако је препоручено у Извјештају ревизора за 2002 годину;
- Фонд ПИО није успоставио контролу исправности документације и евиденција, као ни усвојених рачуноводствених начела и норми, што је довело до чињенице да трансакција која се односи на приход (потраживање) по основу неизмирених доприноса за ПИО радника МО и ВРС из ранијег периода, дефинисана Протоколом број 01-90/04 у износу од КМ КМ 4,611,627, није евидентирана;

4.4. Набавка робе, услуга и уступање радова

- Фонд ПИО није извршио препоруке из претходног извјештаја ревизора, које се односе на надокнаду за неизвршавање уговорених клаузула из Уговора са Дигитом број 01-207/02, за набавку апликативног софтвера и услуга обраде пензија, што је изазвало нове трошкове Фонда ПИО у 2003 години, у износу од КМ 129,998.00 ;
- Као што је раније наведено, а према садржају Уговора са Дигитом и рачуна Дигита за испоруку апликативног софтвера, изгледа да је Дигит фактурисао износ који укључује порез на промет од око КМ 25,000.00, а исти није уплатио Буџету;
- Ни у 2003 години, Фонд ПИО није потписао Протокол о техничком пријему набављеног софтвера од КМ 279,916., иако је потписивање протокола уговорено са испоручиоцем истог, Предузећем Дигит, а такође препоручено у претходном извјештају ревизора;
- Због чињенице да горе наведене уговорене клаузуле са Предузећем Дигит за испоруку апликативног софтвера за обрачун пензија нису извршене, поменута апликација не обезбјеђује захтјевану сигурност у погледу уграђених апликативних контрола, аутоматизоване обраде пензија и написаног упутства за рад, који би умањили оцјењени високи ризик од настајања значајних грешака у поступку обрачуна пензија;

4.5. Накнадни догађаји

- Фонд ПИО није извршио препоруке ревизора из претходног извјештаја, и наставио је закључивати уговоре за дистрибуцију пензија који су скупљи у односу на постојеће, и садрже клаузулу о раскиду уговора која носи ризик могућег судског спора због лаког кршења исте;
- Фонд ПИО није извршио препоруке ревизора из претходног извјештаја и уз примјену Закона о поступку набавке робе, услуга и уступању радова, изабрао најповољније банке за обављање свих видова банкарских услуга неопходних за обављање законом дефинисаних активности Фонда ПИО;

5. Препоруке

5.1. Финансијски план Фонда ПИО, репрограм обавеза за доприносе за ПИО и односи са Надлежним институцијама

- Да се Финансијски план Фонда ПИО дефинише и доноси у складу са Законом о буџету РС (у будућем периоду Законом о буџетском систему) и Законом о ПИО, који ће осигурати финансирање трошкова пензија у складу са утврђеним правом на исте из важећег Закона о ПИО;
- Да се Фонд ПИО максимално ангажује у поступку доношења Буџета РС, у циљу обезбјеђивања намјенских средстава у Буџету РС, на име умањених прихода Фонда ПИО по основу Одлуке Владе о репрограму обавеза за доприносе обвезника доприноса;

5.2. Биланс стања

5.2.1. Новчана средства

- Да се на нивоу Фонда ПИО, примјени Закон о поступку набавке робе, услуга и уступању радова, приликом избора банака за обављање банкарских услуга за све организационе дијелове Фонда ПИО;
- Да се обезбједе писане процедуре за контролу благајичког пословања уплата накнада за издата увјерења, чија ће примјена осигурати одговарајућу документацију, евидентирање и извјештавање о тачности поменутих евиденција, као и редовну примјену тих процедура;

5.2.2. Краткорочна потраживања и краткорочна разграничења

- Да се дефинишу контролни поступци који ће осигурати тачно обрачунавање неисплаћених обавеза за пензије утврђене у складу са правом дефинисаним важећим Законом о ПИО;
- Да се редовно врши усаглашавање значајних потраживања са институцијама Буџета РС;
- Да се хитно, у сарадњи са надлежним институцијама Фонда ПИО, дефинишу рачуноводствене политике за евидентирање и исказивање обрачунатог прихода евидентираних из обавеза Фонда ПИО за неисплаћене пензије утврђене према праву на пензију из Закона о ПИО, које би садржавале изворе средстава за наведене намјене, као и рокове доспјелости истих;
- Да се хитно изврши евидентирање документације која се односи на градњу пословно стамбеног објекта од Стамбене задруге Солидарност Требиње, чији је оснивач био Фонд ПИО, те да се на тај начин правда аванс дат поменутој стамбеној задрузи;
- Да се убрза поступак и оствари враћање више плаћених средстава предузећу ГП Рад из Бјељине;

5.2.3. Стална средства и исправка вриједности сталних средстава

- Да се хитно ангажују експерти који ће извршити анализу штетности уговора о суфинансирању градње пословног простора Пале, потписаног са Електродистрибуцијом Пале, и неблаговременог праћења извршења потписаног уговора, у циљу адекватног намирања штете произишле из таквих активности;
- Да се хитно ангажују експерти који ће извршити анализу штетности уговора о грађењу пословног простора Пале, потписаног са Енерго тимом из Зворника, као и неблаговременог праћења извршења потписаног уговора, у циљу адекватног намирања штете произишле из судског спора, по којем је са рачуна Фонда ПИО у 2003 години скинут износ од КМ 341,582.;
- Да се убрзају активности Фонда ПИО, у циљу обезбјеђења услова за технички пријем пословно стамбене зграде у Бијељини, и враћања више уплаћених средстава од извођача грађевинских радова ГП Рад из Бијељине, у износу од КМ 300,789. (према тужби), као што је било препоручено у претходним извјештајима ревизора;
- Да се хитно изврши подјела грађевинског објекта у Бијељини на стамбени и пословни дио, што је било препоручено ранијим извјештајем ревизора, као и евидентирања у складу са постигнутим резултатима, а у циљу обезбјеђења реалне вриједности имовине Фонда;
- Да се обрачуна амортизација на пословни простор у Бијељини и С. Сарајеву, у складу са Рачуноводственим стандардом РС-16 Некретнине, постројења и опрема,;
- Да Фонд ПИО сачини квалитетан извјештај, који би обезбједио доказе о активностима које су подузете током 2003 године на прибављању доказа о власништву над већином пословног простора, анализу узрока немогућности прибављања доказа о власништву над истим, мјере за отклањање узрока са роковима за остваривање предложених мјера, који ће послужити као основа за праћење извршења наведених активности;
- Да Фонд ПИО обезбједи реалну, фер вриједност непокретне имовине на начин који је признат Рачуноводственим стандардом РС-16-Некретнине, постројења и опрема, и Правилником о рачуноводственој политици за кориснике буџета РС,;
- Да Управни одбор Фонда ПИО усвоји Елаборат о извршеном попису имовине и обавеза, уз претходно увјеравање да је исти урађен у складу са Правилником о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем, а у циљу спречавања могућности отписивања имовине без ваљане одлуке као и вршење пописа обавеза и потраживања на основу усаглашеног стања са повјериоцима и дужницима Фонда ПИО;
- Да се инсистира на извршавању уговорене клаузуле у погледу потписивања Протокола о техничком пријему набављеног софтвера од КМ 279,916., услуга обраде пензија у износу од КМ 84,084. (уговорени износ од КМ 364,000.), и КМ 129,998., у складу са степеном реализације обавеза из потписаног уговора са Дигитом, у циљу реализације нереализованих одредби из уговора и рачуна, или враћања средстава пропорционално нереализованим услугама;

5.2.4. Дугорочни пласмани, хартије од вриједности и дугорочна разграничења

- Да се хитно усвоје рачуноводствене политике за евидентирање и исказивање хартија од вриједности, у складу са којим ће бити евидентирана и исказана реална вриједност капитала Фонда ПИО, стеченог у процесу приватизације државног капитала у предузећима;
- Да се у што прије дефинишу контролни поступци за накнадну оцјену активности представника Фонда ПИО у органима приватизованих предузећа, на основу којих ће бити могуће утврдити дали су евентуалне одлуке представника Фонда, биле супротне интересима Фонда ПИО;
- Да се уз помоћ Владе РС, Српских пошта и Поштанске штедионице из Бања Луке, утврди тачан износ оснивачког улога Фонда ПИО уплаћен у 1998 години у износу од КМ 614,153., који проистиче из Уговора о оснивању Поштанске штедионице, као и права Фонда ПИО по том основу;
- Да се са Министарством финансија, усагласи постојање дугорочног улагања Фонда ПИО у Привредну банку Сарајево у износу од КМ 151,079., које је у поступку приватизације државног капитала у банкама, преузело Министарство финансија;
- Да се утврди одговорност за потписивање штетног уговора за кориштење пословног простора СО Требиње, те да се истовремено потпише уговор о кориштењу имовине Фонда ПИО од стране СО Требиње, и да се у складу са постигнутим резултатима, изврше одговарајуће корекције евиденција;
- Да се трошлови закупа за кориштење пословног простора СО Требиње, евидентирају у складу са Уговором који је био на снази у односном периоду;

5.2.5. Краткорочне обавезе и краткорочна разграничења

- Да се дефинишу контролни поступци који ће осигурати тачно обрачунавање неисплаћених обавеза за пензије утврђене у складу са правом дефинисаним важећим Законом;
- Да се уз сагласност Владе РС, дефинишу рачуноводствене политике за рачуноводствено обухватање износа мање исплаћених пензија у односу на износ који проистиче из права утврђеног у складу са постојећим Законом о ПИО, које ће дефинисати и изворе и рокове остваривања неизмиреног износа, те у складу са истим, евидентирају утврђене разлике;
- Да се дефинишу транспарентне политике и процедуре које се односе на начине кориштења права на исплате накнада пензионерима у случају смрти, које ће осигурати да дефинисана права буду доступна пензионерима, као што је препоручено у претходном извјештају ревизора;
- Да се доприноси за здравствено осигурање пензионера, обрачунају и уплате у складу са важећим Законом о доприносима, као што је препоручено у претходном извјештају ревизора, и да се обезбједе извјештаји који потврђују тачност извршења поменуте препоруке;
- Да Фонд ПИО обавезно предочи ваљан доказ, који потврђује да се увјерио у постојање писане сагласности сваког пензионера, на основу које ће се вршити

- обустављање чланарина Удружењима пензионера из нето износа пензија, као што је препоручено у претходном извјештају ревизора;
- Да Фонд ПИО обавезно предочи ваљан доказ, који потврђује да се увјерио у постојање сваком пензионеру доступних информација о правима која се финансирају из чланарина, критеријима за остваривање права која се финансирају из прикупљених чланарина, обавеза Удружења пензионера које проистичу из примљених чланарина као и извјештаја о намјенском трошењу средстава, као што је захтјевано у претходном извјештају ревизора;
 - Да се обавезно врши усаглашавање обавеза Фонда ПИО, у циљу обезбјеђивања доказа о реалности исказаних обавеза, и ефикасног кориштења средстава која стоје на рачунима дистрибутера пензија (Поштанска штедионица Београд и Банка код којих су отворени текући рачуни пензионера);

5.2.6. Извори сталних средстава и губитак (мањак прихода)

- Да се обезбједи ваљана документација за евидентирање и исказивање реалне вриједности непокретне имовине Фонда ПИО, као и доказа о власништву над истом имовином, те да се сагласно утврђеним промјенама, изврше корекције исказане вриједности извора сталних средстава у складу са Правилником о рачуноводственој политици за кориснике буџета РС;
- Да се дефинишу рачуноводствене политике за евидентирање и исказивање вриједности хартија од вриједности, исказаних у билансу стања Фонда ПИО на 31.12.2003 године по номиналној вриједности утврђеној у почетном билансу стања приватизованих предузећа;
- Да се изврши усаглашавање потраживања са приватизованим предузећима, у циљу утврђивања коначне вриједности капитала у трансформисаним предузећима, као што је планирано у Плану и програму рада Фонда ПИО за 2003 годину, као и препоруком из претходне ревизије;

5.3. Биланс успјеха

5.3.1. Трошкови пословања Фонда ПИО и трошкови пензија

- Да се дефинишу рачуноводствене политике за рачуноводствено обухватање трошкова по основу мање исплаћених пензија у односу на право утврђено у складу са Законом о ПИО, које би поред осталог, садржавале изворе средстава за финансирање неисплаћених пензија, као и период измиривања истих, како је препоручено у претходном извјештају ревизора;
- Да се обезбједи транспарентне писане политике и поступци који се односе на кориштење права на исплату накнада пензионерима у случају смрти пензионера, што је било препоручено у претходном извјештају ревизора;
- Да се обезбједи примјена Закона о доприносима код обрачуна доприноса за здравствено осигурање на први пут исплаћене разлике пензија, као и извјештаји о исплаћеним разликама на које није обрачунат поменути допринос, што је препоручено у претходном извјештају ревизора;

- Да се хитно дефинишу услуге финансијских институција неопходне Фонду ПИО за ефикасно обављање пословних активности (депозити по виђењу, конверзија, текући рачуни пензинера, дознаке у иностранство, итд.), као и критерији за оцјену таквих услуга, те да се уз примјену Закона о поступку набавке робе, услуга и уступања радова, изабере најповољнија-е институција-е;

5.3.2. Признавање прихода

- Да се приходи евидентирају на основу ваљаног документа и дефинисане и усвојене рачуноводствене политике, када је у питању евидентирања прихода од отписаних обавеза и неизмирених обавеза МО и ВРС по основу стажа осигурања са увећаним трајањем и посебног стажа;
- Да се дефинишу и успоставе основне интерне контроле, које ће осигурати евидентирање прихода у складу са Правилником о рачуноводственој политици за кориснике буџета РС (Сл.гл.19/03), као и благовремено усклађивање евиденција главне књиге са аналитичким евиденцијама и повезаним рачунима;

5.4. Набавка робе, услуга и уступање радова

- Још једном се препоручује да Фонд ПИО осигура извршавање плаћених услуга из Уговора са Дигитом, у погледу испоруке апликативног софтвера за обрачун пензија који ће осигурати аутоматизоване обраде пензија са уграђеним апликативним контролама и писаним упутством за рад уз најмањи ризик од настајања значајних грешака у поступку обрачуна пензија, а што ће бити потврђено уговореним потписивањем Протокола о техничком пријему набављеног софтвера;
- У супротном, потребно је обезбједити враћање плаћеног износа неизвршених услуга испоруке апликативног софтвера и трошкова обраде пензија уговорених у 2002 години, поново плаћених у износу од КМ 129,000., у 2003 године;
- Поново се препоручује да се од Дигита захтјева враћање уплаћених средстава пореза на промет на купљени апликацијски софтвер (око 25,000.00 КМ), за који се, на основу фактуре Дигита, може рећи да није уплаћен Буџету;

5.6. Генералне препоруке

- Да се Одлука Високог представника о доношењу закона о измјенама и допунама закона о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске (Сл.гл.40/00), која није оспорила право из пензијског и инвалидског осигурања стечено по основу уплаћених доприноса за ПИО (члан 3. и 5. Закона о ПИО-Сл.гл. број 32/00), нити је оспорила евидентирање и исплату неисплаћеног права у односу на мјесечне износе исплаћених пензија, престане користити у сврхе неефикасног пословања Фонда ПИО изражено како кроз недовољно прибављена средства за исплату пензија према утврђеном праву, тако и кроз губитке који се остварују закључивањем штетних уговора, губитком судских спорова, уступањем непокретности на кориштење без накнаде.....);

- Да се органи Фонда ПИО, надлежно Министарство и Влада РС, ангажају у запошљавању менаџмента Фонда ПИО, који ће у организацијском и функционалном обављању активности Фонда ПИО, осигурати примјену важећих Закона и већу ефикасност у извршавању истих активности;
- Горе наведено се посебно односи на доношење финансијских планова Фонда ПИО у складу са односним законима, прикупљање средстава ефикаснијим кориштењем властитих ресурса, учешћем у наплати репрограмираних обавеза, ефикасном наплатом доприноса за ПИО, кориштењем имовине од приватизације, и другим изворима, који ће обезбједити неопходна средства за текуће исплате пензија у износу утврђеног права према важећем Закону, као и за раније неисплаћене износе према праву на исто;
- Да менаџмент Фонда ПИО хитно изврши оцјену ризика од настајања значајних грешака у пословању Фонда ПИО, а посебно ризик од штетно склопљених уговора, неевидентирања имовине од приватизације по стварној вриједности, необављање накнадних контрола активности представника Фонда ПИО у органима приватизованих предузећа, те као резултат истог, дефинише интерне контроле које ће у будућности спријечити настајање штетних активности;